

Van: [REDACTED]

Verzonden: 12-07-2021 10:43

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: FW: begeleidingsgroep vervolgproces windenergie rondom de Veluwe

Hoi [REDACTED]

Ik heb ons al afgemeld bij [REDACTED]

Groeten,
[REDACTED]

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: [REDACTED]

Verzonden: woensdag 23 juni 2021 15:52

Aan: [REDACTED]

Duenk, Frank; [REDACTED]; [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: begeleidingsgroep vervolgproces windenergie rondom de Veluwe

Tijd: donderdag 15 juli 2021 13:00-14:30 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: MS Teams

Beste allen,

Hierbij stuur ik jullie de agenda voor komende week toe samen met bijlagen:

Agendavoorstel (13:00 – 14:30)

1. .Opening, mededelingen en kennismaking
2. .Formatie begeleidingsgroepen (inhoud en proces)
 - a. ·Klankbordgroep
3. .Context, geschiedenis, achtergrondinformatie
 - a. ·Rapportage (bijlage 1)
 - b. ·Bestuurlijke afspraken (bijlage 2)
 - c. ·Bovenregionaal atelier (bijlage 3)
4. .Update februari – juni (bijlage 4 & 5)
 - a. ·Gezamenlijk feitenonderzoek
 - b. ·Mitigerende maatregelen
 - c. ·Ontwikkingskansen
5. .Vervolgproces
 - a. ·Vervolgopdracht Altenburg & Wymenga
 - b. ·Tijdpad
6. .Vragen en discussie
7. .Afsluiting en rondvraag

Bijlagen

1. [.Rapportage 'Windenergie op en rondom de Veluwe' – 5 februari 2021](#)
2. .Bovenregionale afspraken – 17 februari 2021
3. .Verslag atelier – 30 maart 2021

4. .Notitie voortgang vervolproces windenergie dop en rondom de Veluwe – 3 juni 2021

5. [.Mededelingenbrief PS pagina 3 – 15 juni 2021](#)

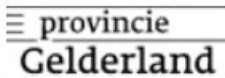
Met vriendelijke groet,

Team Energietransitie – regio Arnhem-Nijmegen | Projectleider windenergie rondom de Veluwe

 | sms of whatsapp | | LinkedIn | www.gelderland.nl

werkdagen: maandag | dinsdag | woensdag | donderdag | vrijdag

 provincie
Gelderland

Microsoft Teams-vergadering

Neem deel via uw computer of mobiele app

[Klik hier om aan de vergadering deel te nemen](#)

[Meer informatie](#) | [Opties voor vergadering](#)

Voortgang vervolproces windenergie op en rondom de Veluwe

Op 17 februari hebben provincies Gelderland, Flevoland, Overijssel, de zes Gelderse RES-regio' en RES-regio's Flevoland en West-Overijssel bovenregionale afspraken over windenergie op en rondom de Veluwe gemaakt. Onderdeel van de afspraken is het vervolproces voor opwekken van windenergie op en rondom de Veluwe. Provincie Gelderland neemt de regie in dit proces en heeft de afgelopen periode bekeken hoe het vervolproces effectief en efficiënt kan worden ingericht. Deze notitie geeft de actuele stand van zaken over het vervolproces en gaat in op de te zetten stappen aankomende periode.

Onderzoek

Rondom de Veluwe willen de provincie en de RES-regio's de doelstellingen voor energietransitie behalen en werken aan een sterke en weerbare natuur en de doelen voor soortenrijkdom. Daarnaast willen we het mogelijk maken dat windinitiatieven zo snel mogelijk gerealiseerd kunnen worden. Daarom onderzoeken we hoe een model van stilstandsvoorzieningen rondom de Veluwe kan worden gerealiseerd.

Toelichting

De rapportage 'Windenergie op en rondom de Veluwe' geeft al enkele voorbeelden van de vermindering in aanvaringsslachtoffers bij de Wespendif bij specifieke stilstandsvoorzieningen op specifieke afstanden tot de Veluwe. Gedacht wordt aan het nader doorrekenen van een aantal scenario's met stilstand tussen zonsopkomst en zonsondergang. Zo kan er meer inzicht ontstaan in de benodigde stilstandsvoorzieningen voor initiatieven op verschillende afstanden rond de Veluwe. Initiatieven kunnen met deze stilstandsvoorzieningen relatief snel doorgang vinden. We bereiden nu het onderzoek voor.

Samenwerking

Er komen twee ambtelijke begeleidingsgroepen om dit proces te begeleiden. Hierin is voorzien dat er twee vertegenwoordigers uit alle RES regio's in oprichting deelnemen. Een inhoudsdeskundige en één persoon die meer het bestuurlijk proces begeleidt. Daarnaast wil we een klankbordgroep oprichten met deelnemers uit diverse organisaties. Het doel van de klankbordgroep is om vanuit de eigen achterbannen te reflecteren op inhoud en proces. Op dit moment zoeken we contact met natuur- en milieuorganisaties, energiecoöperaties, het Rijk, het Nationaal Programma RES (werkgroep energie, natuur en landschap) en de Nederlandse Windenergie Associatie (NWEA).

Bovenregionale bestuurlijke afspraken vervolproces 17 februari 2021

In de bovenregionale afspraken zijn we overeengekomen dat de provincies en RES-regio's in een gezamenlijk proces keuzes en mogelijkheden voor windenergie op en rondom de Veluwe uitwerken:

De vervolgstappen vallen uiteen in drie stappen:

1. gezamenlijk feitenonderzoek
2. kansen voor mitigatie
3. expert oordeel ontwikingskans Wespendif

De inzichten uit bovenstaande vervolgstappen voeden de ontwikkeling van een bovenregionaal ruimtelijke afwegingskader en handelingsperspectief.

Ad a: Veldtellingen

In de gemaakte bovenregionale afspraken worden veldtellingen genoemd. Tellingen in de hele zone van 1-8 km rondom de Veluwe gedurende 2-3 jaar in de periode juni-augustus. Deze veldwaarnemingen zouden mogelijk meer informatie geven over de mate waarin Wespendienven daadwerkelijk gebruik maken van een locatie.

Een verdiepingsslag met de auteurs van de rapportage (bureau Altenburg & Wymenga) heeft geleid tot voortschrijdend inzicht. Het vlieggedrag en ruimtegebruik van de Wespendif zijn grillig en onvoorspelbaar door ruimtelijke en tijdelijke variatie in het voedselaanbod. Daarom is niet aan te geven hoeveel jaar er geteld zou moeten worden voor een garantie op een reëel beeld. Daarom worden er in het kader van de bovenregionale bestuurlijke afspraken geen veldtellingen uitgevoerd.

Ad b: Kansen voor maatregelen ter vermindering van effecten

In het proces zijn tot nu toe diverse mogelijkheden voor mitigatie besproken:

- Stilstandsvoorziening
- Zwart verven van wieken
- Cameradetectiesysteem in combinatie met stilstand

Stilstandsvoorziening

Uit de rapportage blijkt dat vliegbewegingen van de Wespendif in de zone buiten de Veluwe voornamelijk in de maanden juli en augustus plaatsvinden. Het toepassen van een stilstandsvoorziening is voor de Wespendif de meest zekere methode om aanvaringsrisico's te vermijden. Dit blijkt ook uit de rapportage 'Windenergie op en rondom de Veluwe'. Voor de Wespendif is een stilstandsvoorziening in de zone van 1-8 km rondom de Veluwe in de maanden juli en augustus het meest zinvol en effectief in het reduceren van de kans op aanvaring. De precieze duur van de stilstandsvoorziening is afhankelijk van het type windturbine en de afstand tot de Veluwe. Met het voor de rapportage gebruikte model kan zeer precies de benodigde duur van een stilstandsvoorziening voor een windinitiatief worden uitgerekend.

Het zwart verven van een wiek van de turbines

Met het zwart verven van een wiek om de zichtbaarheid te vergroten zijn positieve resultaten behaald in Noorwegen voor de zeearenden. We doen mee aan een onderzoek dat het effect van de zwarte wiek gaat testen in de Eemshaven in Groningen op hier voorkomende vogels in een Nederlandse situatie. Dit onderzoek start in de tweede helft van 2021 en neemt naar verwachting drie tot vier jaar in beslag.

Cameradetectiesysteem i.c.m. stilstand

Met het gebruik van een cameradetectiesysteem i.c.m. het kortstondig stilzetten van een turbine zijn positieve resultaten behaald in Zeeland bij toepassing voor de Zeearend. De Zeearend is echter een veel grotere en daarmee makkelijker te detecteren soort dan de Wespendif. Over de effectiviteit voor het toepassen op de Wespendif zijn twijfels omdat deze soort in grootte veel lijkt op bijvoorbeeld de Buizerd en meeuwen.

Ad c: Expert oordeel ontwijkingskans Wespendif

In de rapportage 'Windenergie op en rondom de Veluwe' wordt gebruik gemaakt van een model waarin de ontwijkingskans van de Wespendif een belangrijke factor is. De

ontwikingskans is de som van de integratie van de kans dat een Wespandief a) een heel windpark ontwijkt én b) een specifieke windturbine binnen een windpark ontwijkt én c) de kans dat een Wespandief een rotorblad van een windturbine ontwijkt. Voor roofvogels waarvan de ontwikingskans is vastgesteld, is bekend dat deze een range geven van tussen de 95-99,5%. Voor de Wespandief is echter geen wetenschappelijk vastgestelde ontwikingskans bekend, daarom wordt in het rapport met de meest negatieve ontwikingskans van 95% gerekend.

Voor de Wespandief is een grote dataset met gps-punten beschikbaar. Deze heeft het model in de rapportage ook gevoed. Uit overleg met de Universiteit van Amsterdam blijkt nu dat deze data niet de juiste dichtheid (hoge resolutiedata) heeft voor het berekenen van de ontwikingskans. Dit houdt in dat hier aanvullend onderzoek vereist is. Op dit moment bekijken we hiervoor de mogelijkheden. Het is moeilijk vooraf te stellen hoe lang dit onderzoek zal duren. De verwachting is dat het in elk geval meerjarig onderzoek betreft. Ook is duidelijk dat op dit gebied er slechts een klein aantal deskundigen is.

Bovenregionale bestuurlijke afspraken Windenergie op en rondom de Veluwe

De deelnemers aan het bovenregionale bestuurlijk overleg - Jan van der Meer (Gedeputeerde Provincie Gelderland), Tijs de Bree (Gedeputeerde Provincie Overijssel), Bob Bergkamp (voorzitter Stuurgroep RES NW Veluwe), Jos Penninx (voorzitter Stuurgroep RES Cleantechregio), Harriët Tiemens (voorzitter Stuurgroep RES Arnhem-Nijmegen), Sander van 't Foort (voorzitter Stuurgroep RES Food Valley), Joost Reus (voorzitter Stuurgroep RES FruitDelta Rivierenland), Frans Langeveld (voorzitter Stuurgroep RES Achterhoek), Marcel Blind (voorzitter Stuurgroep RES West Overijssel), Jop Fackeldey (voorzitter Stuurgroep RES Flevoland) hebben overeenstemming bereikt over een gezamenlijke aanpak van Windenergie op en rondom de Veluwe. Zij zijn overeengekomen om de volgende bovenregionale afspraken in te brengen in de besluitvorming in de regionale stuurgroepen RES en in hun colleges.

1. **Status ecologische rapportage:** De ecologische rapportage 'Windenergie op en rondom de Veluwe' van Altenburg & Wybenga vormt het uitgangspunt voor de (boven)regionale afspraken op inhoud en het vervolgproces voor windenergie op en rondom de Veluwe. De rapportage is gebaseerd op de best beschikbare kennis en vormt daarmee het vertrekpunt voor zorgvuldig bestuurlijk handelen.
2. **Kerngebied Veluwe (inclusief een zone van circa 1 km):** Overeenstemming dat windenergieprojecten in het kerngebied Veluwe alleen mogelijk zijn als kan worden onderbouwd dat die geen effecten hebben op de N2000 doelstellingen.

Op basis van de huidige inzichten is het nodig om voor windenergieinitiatieven in het kerngebied Veluwe een pas op de plaats te maken. Het belang van de Veluwe als (internationaal) waardevol natuurgebied staat voorop. Met deze afspraak zorgen we voor:

- Heldere boodschap over het belang van de internationale waarden van de Veluwe en dat negatieve effecten op de Wespensdief niet acceptabel zijn (nul mortaliteit).
 - Voorkomen dat windprojecten in het kerngebied de ruimte voor windenergie rondom de Veluwe tot nagenoeg nul beperken, wetende dat rondom de Veluwe een grotere energieopbrengst mogelijk is.
 - Onderzoeksruimte naar de mogelijkheden om met innovatieve oplossingen, experimentele business cases, etc. binnen bovenstaand kader (geen effecten op de Wespensdief) windenergie te realiseren.
3. **Lopende initiatieven:** Windprojecten in een gevorderd stadium (er is een principeverzoek ingediend of er is al een milieueffectrapportage uitgevoerd) kunnen verder in hun proces en procedure, onder voorwaarde dat nader ecologisch onderzoek plaats vindt en onderbouwd kan worden dat er geen effecten zijn op de mortaliteit van de Wespensdief.

Als uit het ecologisch onderzoek - dat altijd uitgevoerd moet worden bij windparken - volgt dat de wespensdief in het plangebied voorkomt, nemen de gemeenten geen verdere besluiten. Verdere beoordeling en voorbereiding van het initiatief vindt plaats als onderdeel van een gezamenlijk en gecoördineerd bovenregionaal afwegingstraject (zie punt 5).

Deze afspraak geldt in principe voor elk concreet initiatief in de invloedzone rondom de Veluwe, en gaat nu in het bijzonder over de volgende lopende initiatieven in deze invloedzone: windpark Midden-Betuwe (ca. 9 windturbines), windpark Nuldernauw (ca. 7 windturbines), de voorbereiding van 4 windturbines op het bedrijventerrein langs A30 in Ede en de ontwikkeling van minimaal 12 Mw windenergie in Barneveld (Harselaar).

Met deze werkwijze kunnen we enerzijds zoveel als mogelijk de vaart houden in lopende initiatieven en anderzijds waar nodig ruimte houden voor een nader te ontwikkelen ruimtelijke en energetisch optimale verdeling van de vergunbare ruimte in de invloedzone van de Veluwe (circa 1 tot 8 km zone rondom de Veluwe).

4. **Vertaling in RES 1.0:** In de RES'en van de betreffende regio's worden bij de zoekzones wind op en rondom de Veluwe de voorwaarde opgenomen dat de haalbaarheid van windprojecten afhankelijk is van nader ecologisch onderzoek, effecten op de Wespandief en het bovenregionale afwegingstraject. De RES-regio's (stuurgroepen) wegen af of het handhaven van de betreffende zoekzones als onderdeel van de nationale doelstelling van 35 TWh duurzame opwek in 2030, recht doet aan realistische en haalbare bieding.
5. **Vervolgproces: De provincies en RES regio's gaan in een gezamenlijk proces** komen tot een verdere uitwerking en keuzes t.a.v. de mogelijkheden voor windenergie op en rondom de Veluwe (joint fact finding). Hiervoor worden de volgende stappen gezet:
 - a) Door het doen van gezamenlijk feitenonderzoek in de vorm van veldtellingen in het gehele invloedsgebied (periode juni – augustus 2021 en gedurende 2 of 3 jaar) beter inzicht krijgen of bepaalde zoekzones in het invloedsgebied niet gebruikt worden door de Wespandief en andere kritische soorten. Tevens worden kansen voor mitigatie uitgewerkt.
 - b) Expert judgement (doen) uitvoeren voor het hanteren van de 95% of een andere ontwikkelingskans bij het bepalen van de ecologische beperkingen vanwege het leefgebied van de Wespandief.
 - c) Ontwikkelen (bovenregionaal) ruimtelijk afwegingskader, ruimtelijk perspectief en handelingsperspectief – in een co-creatie proces van provincies en RES-regio's (2021/tot voorjaar 2022) dat er op is gericht om zoveel mogelijk energie(systeem)rendement te behalen, op juiste plekken met juiste mitigerende maatregelen.
 - d) Afspraken maken over proces naar RES 2.0 en op basis van a), b) en c) in 2022 in de RES 2.0 het ruimtelijk perspectief en handelingsperspectief operationaliseren/uitwerken.
 - e) De rijksoverheid, werkgroep energie en natuur van NP RES en (via de rijksoverheid) Brussel hier actief bij betrekken.

De Provincie Gelderland coördineert het gezamenlijke vervolgonderzoek en het vervolgproces, maakt hiertoe in maart 2021 een plan van aanpak en legt dit voor aan de andere partijen.

In het vervolgproces zijn direct betrokken: Provincie Gelderland, de zes Gelderse RES regio's, Provincie Overijssel. De RES regio's West-Overijssel en Flevoland worden als agendalid regelmatig geïnformeerd.

Het vervolgproces wordt begeleid door het overleg van regionale RES-procesregisseurs. Halfjaarlijks worden in een bovenregionaal bestuurlijk overleg de vorderingen gedeeld.

17 februari 2021

Bovenregionaal Werkatelier Wind op en rondom de Veluwe –VERSLAG

DATUM: dinsdag 30 maart, van 13.00 tot 16.00 uur

LOCATIE: Online

DEELNEMERS

Kernteam RES en vertegenwoordigers uit de RES regio's

VERSLAG

Introductie

In het voorjaar van 2020 is een verkenning gestart naar de (on)mogelijkheden voor windenergie op en rond Natura 2000 gebied Veluwe. Uit de ecologische rapportage van Altenburg & Wybenga blijkt dat de status van N2000-gebied, i.h.b. de impact van windenergie op de Wespendif, forse inperking betekent voor de mogelijkheden voor windenergie op en rondom de Veluwe. Dit heeft geleid tot bovenregionale bestuurlijk afspraken over een gezamenlijk aanpak. De bestuurlijke afspraken worden ingebracht ter besluitvorming in de regionale Stuurgroepen RES en colleges.

Het doel van dit werkatelier is

- Onderling inzicht verwerven in de betekenis van de verkenning en bestuurlijke afspraken 'Wind op en rondom de Veluwe' voor de RES'en in de betreffende regio's
- Totaal kaartbeeld Gelderse RES'en i.r.t. invloedsgedebied bescherming Wespendif
- Ontwikkelen bouwstenen voor een bovenregionaal afwegingskader
- Informeren en bespreken van het vervolg proces

Presentaties 'RES en Wind op en rondom de Veluwe'

Door de ontwerp bureaus van de zes Gelderse regio's is een presentatie gegeven waarin is in gegaan op:

- Het 'RES-bod': elektriciteitskaart en omvang opwek
- De (gemaakte) inhoudelijke afwegingen bij het RES-bod
- Welke speelruimte is er voor optimalisatie met het oog op de Wespendif?

De presentatie en het gezamenlijk kaartbeeld is opgenomen in een bijlage bij dit verslag.

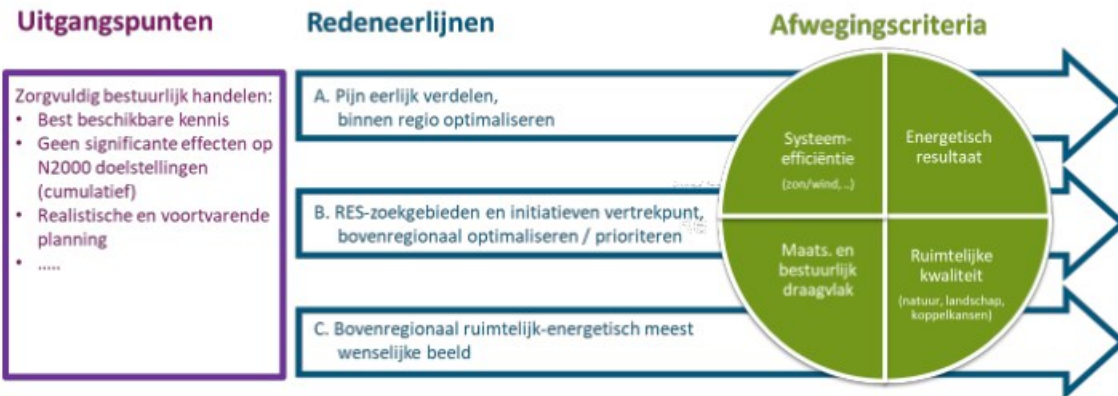
Uit de presentaties blijkt dat de regio's een aantal inhoudelijke afwegingen voor de zoekgebieden wind gemeen hebben, zoals de ambitie om zoveel mogelijk te clusteren en het benutten van infrastructuurlijnen. De mate van uitwerking van zoekgebieden en diepgang van de inhoudelijke onderbouwing verschilt per regio. In sommige regio's zijn de mogelijkheden concreet tot 'op locatieniveau' onderzocht en afgewogen. In andere regio's is er nog sprake van globale zoekgebieden.

Ook de mogelijke speelruimte voor optimalisatie verschilt. De regio's Noord-Veluwe en Food-Valley zijn (vrijwel) geheel gelegen binnen de invloedsgedebied van de Veluwe en kennen daarmee weinig alternatieven. In de regio Cleantech is bij het optimaliseren van zoekgebieden al ingespeeld op het ecologisch onderzoek. De regio Achterhoek heeft nog meerdere zoekgebieden binnen en buiten de invloedsgedebied en kan in de verdere uitwerking de status van Natura2000 gebied meewegen bij locatiekeuzes. De regio's Rivierengebied en Arnhem-Nijmegen liggen voor een deel binnen de invloedsgedebied, ook met enkele voorkeurslocaties / zoekgebieden voor wind.

Bouwstenen Bovenregionaal afwegingskader

Tijdens het werkatelier is in groepen het gesprek gevoerd over een bovenregionaal afwegingskader aan de hand van onderstaand denkkader.

Bovenregionaal Denkkader 'Wind op en rond de Veluwe'

Het denkkader bestaat uit:

- Zorgvuldig bestuurlijk handelen is de basis onder de gemaakte bovenregionale bestuurlijke afspraken. Deze leiden tot een aantal **uitgangspunten** voor het vervolgproces.
- Er zijn drie **redeneerlijnen** geformuleerd voor het verder uitwerken en maken van keuzes t.a.v. de mogelijkheden voor windenergie op en rondom de Veluwe (*N.B. drie opties waaruit een keuze mogelijk is*).
- Een set **afwegingscriteria** (gekoppeld aan het nationale RES afwegingskader) om in iedere redeneerlijn een keuze te maken t.a.v. zoekgebieden, locaties, fasering, etc.

Via een world-cafe werkwijze (rouleren) zijn de uitgangspunten, redeneerlijnen en afwegingscriteria besproken.

Uitgangspunten

Er is voorgesteld de volgende uitgangspunten toe te voegen:

- Lopende initiatieven in een ver gevorderd stadium gaan door
- Solidariteit (elkaar ondersteunen in het zoeken naar alternatieven, elkaar niet in de weg zitten).

Redeneerlijn A. Pijn eerlijk verdelen, binnen regio optimaliseren

Het voordeel van deze redeneerlijn is dat de regio's maximaal de ruimte krijgen om tot nadere locaties te komen. En daarbij in te spelen op lokale kenmerken, draagvlak, meekoppelkansen met andere gebiedsopgaven en transities.

De vraag is echter of en hoe je tot een 'eerlijke' verdeling kunt komen. Daarbij zouden ook bijvoorbeeld de mate van uitvoerbaarheid, (bestuurlijk) draagvlak, maatschappelijke kosten, burgerinitiatieven etc. meegewogen moeten worden. Een nadeel is ook dat er nog veel verschillen zijn tussen de regio's qua stand van zaken van projecten. De kwantitatieve benadering van deze redeneerlijn spreekt de deelnemers niet aan en zal naar verwachting tot suboptimale keuzes leiden t.a.v. energetische resultaat en ruimtelijk kwaliteit.

Redeneerlijn B. RES-zoekgebieden en initiatieven vertrekpunt, bovenregionaal optimaliseren / prioriteren

Deze redeneerlijn heeft als voordeel dat er recht wordt gedaan het doorlopen regionale proces (niet opeens nieuwe afwegingen en zoekgebieden), dit is van belang voor het draagvlak. In dat proces is ook gebruik gemaakt van kennis van het gebied, hierdoor is goed zicht op realiteit en hindernissen.

Bij het optimaliseren zouden de volgende overwegingen / criteria een rol moeten spelen:

- Nader onderzoek naar de procedurele, ruimtelijk en technische haalbaarheid van zoekgebieden (voordat keuzes worden gemaakt).
- Kans op een initiatiefnemer die de locatie wil ontwikkelen. Hierin speelt grondeigendom ook een rol.
- Mogelijkheden om de balans tussen zon / wind in een regio te verbeteren.

- Rekening houden met de mate waarin een regio alternatieve zoekgebieden (buiten het invloedsgebied) heeft.
- Impact op netcapaciteit (zoveel mogelijk voorkomen van extra investeringen in het net).
- Ruimtelijke principes zoals clustering, tussen ruimte, etc.

Deze redeneerlijn lijkt de aanwezigen het meeste aan te spreken. Het biedt ook mogelijkheden om te blijven aansluiten bij 'energie' en commitment van initiatiefnemers en betrokkenen in de lokale praktijk.

Redeneerlijn C. Bovenregionaal ruimtelijke-energetisch meest wenselijke beeld

Deze redeneerlijn lijkt de meeste mogelijkheden te hebben om te optimaliseren op energetische opbrengst en ruimtelijke kwaliteit. Daarbij kan worden gekeken naar locaties die landschappelijk of integraal de beste oplossing bieden en naar kansen om landschappelijke meerwaarde creëren. Ook heel grote clusters van windenergie kunnen gunstig zijn voor de netwerkbeheerder. Voorwaarde is wel dat de bovenregionale aanpak gebeurt op basis van samenwerking tussen regio's en gemeenten (niet overrulen). Hierdoor ontstaat ook een betere bovenlokale afstemming met de 'buren'.

Nadelen van deze redeneerlijn zijn het teniet doen van de uitkomsten van de lokale en regionale RES-processen. Dit zal het draagvlak in de gebieden sterk onder druk zetten. Daarbij wordt ook voorbij gelopen aan lokaal bestuur en beleidsvorming (behalen van eigen gemeentelijke doelen). Het is de vraag of er voldoende kan worden aangesloten bij lokale belangen en beweegredenen. Is er wel voldoende lokale kennis over bijvoorbeeld meekoppelkansen? Wordt het niet lastiger om lokaal eigenaarschap te creëren?

De volgende overwegingen en criteria worden van belang geacht:

- Integrale benadering, meekoppelen
- Draagvlak of compensatie om draagvlak te creëren
- Verdeling over regio's in samenhang bekijken met andere doelstellingen (zoals stikstof).
- Netwerk (verhouding wind /zon)

Nog enkele notities uit de gesprekken

- Bestaande en vergunde windparken zijn onderdeel van de in het ecologisch onderzoek genoemde aantallen turbines (en moeten dus van de nog beschikbare ruimte worden afgetrokken). Het addendum bij het rapport ligt dit nader toe.
- Van belang om (ook) een landelijke afweging te maken: nationale doelstellingen zouden centraal moeten staan.
- Is de impact op de Wespandief minder groot als we aansluiten bij bestaande windparken versus de aanleg van nieuwe windparken? Antwoord: Naar verwachting maakt het geen verschil, het blijven immers nieuwe windturbines die een aanvaringsrisico met zich mee brengen.
- Welke invloed heeft de hoogte van een windturbine op de mortaliteit? Antwoord: de hoogte van een windturbine heeft beperkt invloed op het aanvaringsrisico/ de mortaliteit. Een hogere windturbine heeft wel een grotere energetische opbrengst, waardoor minder turbines per TWh nodig zijn.
- Wat betekent dit proces voor lopende initiatieven? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat we de onzekerheid zo snel mogelijk verminderen?

Het blijkt ook gewenst om goed te kijken naar de mogelijkheden voor mitigatie, zoals een stilstand voorziening. Dit zal van invloed zijn op het aantal te realiseren windturbines.

Vervolg proces

De provincie heeft een voorstel gepresenteerd voor het vervolgproces (zie bijgevoegde presentatie).

Meegegeven aandachtspunten:

- Heldere rol en taak voor de ambtelijke begeleidingsgroep

- Maak in de aanpak en organisatie onderscheid tussen de inhoud, proces en bestuurlijke besluitvorming